

MAREC 1889

*Blázni nemajú rozum, prebleskne hlavou vrchnej sestry. A vari nie je práve nedostatok zdravého rozumu príčinou duševnej nespôsobilosti? Napríklad ten nový pacient. Keby mal aspoň štipku rozumu, tak by v takýto krásny slnečný deň, prvý pekný deň tohtoročnej jari, cvičil vonku s ostatnými. Poslúchal by príkazy (*Stoj rovno! Zhlboka dýchaj! Zdvihni oči, obdivuj tú nádher- nú oblohu! A teraz pochodom v chod! Najprv ľavá... dva... tri... štyri!*) a robil by pre seba aspoň niečo dobré. Lenže on namiesto toho...*

„Pusťte ma von!“ požiada asi po stý raz. „Som Angličan! Takéto zaobchádzanie s britským občanom je neprípustné!“ Hovorí síce rozčúlene, ale nekľaje, to sa mu musí nechať. Ani keď bol na tom najhoršie a vzpieral sa dozorcom, ani keď riaditeľovi vrazil pästou do oka, ani vtedy nebol sprostý. Rovna- ko ani teraz, akurát sa ustavične čohosi domáha. „Pusťte ma von! Ako oddaný služobník kráľovnej sa odvolávam na svoje práva. Okamžite ma pusťte von z tejto prekliatej rakvy!“

„To nie je rakva, pán Kippersalt.“

Vrchná sestra sedí na nepohodlnej drevenej stoličke, vyčalú- nenej výhradne jej objemnými proporciami, štrikuje sivú po-

nožku a znudeným, no chlácholivým tónom pokračuje: „Zvrchu a zospodu tak možno vyzerá, ale sám veľmi dobre viete, že na rakve by nemohli byť po oboch stranách otvory odhora dole, cez ktoré môžete dýchať, a ja cez ne vidím, že nemáte nijaké ťažkosti...“

„Nijaké ťažkosti?“ Muž ležiaci v úzkej debne, značne obmedzujúcej akýkoľvek pohyb, sa znenazdajky začne smiať. Žene spadne očko, odloží štrikovanie nabok a natiahne sa po papier a ceruzku. „Že nemám v tomto diabolskom zariadení nijaké ťažkosti?“ zakričí muž pomedzi prenikavé, neprirodzene znejúce krčovité výbuchy smiechu.

„Nezdá sa, že by ste boli fyzicky indisponovaný,“ odvetí sestra dôstojne. „Navyše ležíte na čistom, môžete meniť polohu a pohybovať rukami. Ohrádka je bez najmenších pochyb lepšia než zvieracia kazajka.“

„Ohrádka?! *Takto* to nazývate?“ Muž sa neprestáva bezdôvodne smiať.

Sestra ho pozoruje a uvedomuje si, že si naňho musí dať pozor. Na takého zavalitého chlapa je nepredvídateľne rýchly. A tiež vynaliezavý. Dostal sa skoro až k plotu.

Do takmer nepopísaného lekárskeho záznamu pána Kippersalta zapíše dátum, čas a poznámku: *Pacient dostáva záchvaty hysterického smiechu*. V predchádzajúcich záznamoch sa uvádza, že pán Kippersalt sa zo všetkých síl bránil, aby si nemusel obliecť sivú vlnenú uniformu, a že jeho vlastné šaty boli uložené do úschovne; že odmietol jedlo; že jeho moč je svetlý a číry; že sa vyprázdňuje bez ťažkostí a vyzerá udržiavaný; že nemá

zdeformovanú hlavu, trup ani končatiny; že prejavuje známky inteligencie a používa vreckovku.

„Ohrádka... chcete tým povedať, že ma zbavujete slobody?“ Jeho znepokojujúci smiech ustáva. Na stredný vek dobre vyzerajúci muž vojenského typu si prstami opíše kontúry fúzov, akoby sa chcel upokojiť alebo zamyslieť. „Kedy ma odtiaľto pustíte?“

„Keď vás prezrie doktor.“ Sestra si je istá, že to bude po podaní chloralhydrátu. Doktor, sám závislý od ópia a ďalších látok, o pacientov liečebne pre choromyseľných nejaví záujem... s výnimkou času určeného na podávanie liekov.

„Doktor? *Ja* som doktor!“ Psychicky vyšinutý muž opäť vypukne v burácajúci smiech.

Sestra zapíše: *Trvá na svojich grandióznych preludoch*. Odloží spis a opäť sa pustí do štrikovania. Zvládnuť otočenie päty ponožky môže dať zabráť, ale čo už, taký je údol manželky riaditeľa psychiatrickej liečebne: ustavične musíte robiť desať vecí naraz, nikdy nemáte ani chvíľočku, aby ste si oddýchli, vyšli si na prechádzku alebo si prečítali noviny. Sestričky treba kontrolovať rovnako často ako pacientov; vplyv modernejšej zdravotnej starostlivosti sem nedorazil a výpomoc je v lepšom prípade negramotná, v horšom trpí nejakou nerestou, väčšinou nadmerným požívaním alkoholu.

Odfúkne si. Snaží sa nahodiť očko tam, kde prestala, a odpovie o čosi ostrejším tónom: „Doktor? To predsa nie je pravda, pán Kippersalt. Vo vašich papieroch je jasne napísané, že ste majiteľ obchodu.“

„Ja sa nevolám Kippersalt! Nie som ten, o kom hovoríte! Prečo nikto v tejto príšernej inštitúcii nechápe, že som sa sem dostal vinou nejakého absurdného nedorozumenia?!“

Vrchná sestra cíti, že muž ležiaci v debne pripomínajúcej rakvu sa na ňu pozerá, a obdarí ho unaveným úsmevom. „Pán Kippersalt, za tých tridsať rokov, čo tu pracujem, som zažila neúrekom pacientov, ktorí si mysleli, že sa sem dostali omylom, ale v skutočnosti to tak nikdy nebolo.“ Ako by aj mohlo, keď s každým pacientom prichádzali nezanedbateľné finančné čiastky? „Napríklad takí džentlmeni ako vy. Mnohí sa vydávali za Napoleona, ale mali sme tu aj princa Alberta, sira Waltera Drakea, dokonca aj Williama Shakespeara...“

„Lenže ja vám hovorím *pravdu!*“

„Niektoré z týchto úbohých zmätených duší sa nakoniec vyliečili,“ pokračuje sestra, nevnímajúc mužovo prerušenie, „ale niektoré tu musia zostať. To by ste chceli, pán Kippersalt? Zostať tu do konca života?“

„Nevolám sa Kippersalt! Volám sa Watson!“

Žena aj cez mreže vidí, ako sa mu ježia fúzy. Milo, ale trochu výsmešne odpovie: „Na inom oddelení máme Sherlocka Holmesa. Zaujímalo by ma, či by vám to dosvedčil.“

„Ste blázon! Vravím vám, že *som* John Watson, lekár a spisovateľ! Jediné, čo musíte urobiť, je zdvihnúť telefón a zavolať do Scotland Yardu.“

Telefón? Ako keby niekto tak ďaleko na sever od Londýna niekedy videl alebo použil takú novotu. Stačí zavolať do Scotland Yardu? Opäť tie jeho grandiózne preludy!

„... a vypýtať si inšpektora Lestrada. On moju identitu potvrdí.“

„Nezmysel!“ zašomre sestra. „Nezmysel.“ On si vážne myslí, že doktor sa bude naňho niekde vypytovať, potom ho pustí na slobodu a na dôvažok vráti takú sumu peňazí? Ten muž blúzni. „Psst... už tíško!“ šepká, akoby upokojovala dieťa. Je znepokojená, pretože toľká horlivosť môže viesť k zápalu mozgových blán, pokiaľ sa pacient rýchlo neupokojí. Prešli už dva dni a pán Kippersalt ešte neprestal vykrikovať. Naozaj smutný prípad. Videla už veľa šialencov, ale pána Kippersalta jej je zvlášť ľúto. Zdá sa totiž, že keby mal rozum, bol by to dobrý človek.